

Zväz chovateľov koní na Slovensku - družstvo

**Štatút plemennej knihy plemena
nonius**

N

+

2017

Väčšina plemien koní je v dynamickom pohybe, ich vývoj ovplyvňujú podmienky trhu, čo súvisí s hospodárskymi a ekonomickými podmienkami chovu. Ťažisko vývoja prechádza stále viac do oblasti jazdenia a jazdecko-záprahového športu.

Plemeno nonius založil normandský žrebec Nonius – Senior v prvej polovici 19. storočia. Nonius – Senior sa podľa dobových zápisov narodil v roku 1810 v oblasti Calvados v Normandii (Bec - Hellouin) ako svetlý hnedák s ťažšou hlavou, malými očami, krátkym krkom, s výrazným dlhým kohútikom a so slabšie viazanými bedrami. I napriek značným exteriérovým nedostatkom po prvotnej nedôvere v jeho schopnosti dal v žrebčine Mezöhegyes exteriérovu dobré a výkonné potomstvo. Za svojho pôsobenia v žrebčine pripároval španielske, neapolské, arabské, normandské a anglické polokrvné kobyly.

V prvej polovici 19. storočia bol nonius podľa výšky na kohútiku (VK) delený na veľkého (VK palicová 168 cm) a malého noniusa (VK palicová 160 cm). Typickou farbou noniusov je vraník a hnedák. Chov noniusa sa neskôr rozšíril, a okrem Maďarska sa choval v Juhoslávii (Báčka, Banát, Barani, Sriem), v Rumunsku (Bontída, Part), v Bulharsku a na Slovensku. U potomstva sa vyskytovali nedostatky v exteriéri. Na zlepšenie exteriérových nedostatkov boli koncom 19. storočia použité žrebce anglického plnokrvníka.

Na Slovensku sa chov noniusa začal po vzniku žrebčina Topoľčianky. Základom stáda boli kobyly z bývalej Juhoslávie. K významným pepinierom topoľčianskeho noniusa možno považovať najmä žrebce Nonius III (nar. 1913 v Mezöhegyesi, o: N VIII, m: 310 N XXXVI) a Nonius IX (nar. 1926 v NT, o: N XLII, m: z. k. Hanna). Chov noniusa v Topoľčiankach negatívne ovplyvnila najmä II. svetová vojna. Po jej skončení bol chov noniusa z Topoľčianok presunutý do Nového Tekova. Geografická poloha a klimatické podmienky predurčovali sústredenie chovu noniusa na Slovensku práve do Nového Tekova, kde na majetkoch veľkostatkára Schellera vznikol v roku 1947 štátny žrebčín.

Noniusa možno charakterizovať ako najťažšieho teplokrvníka. Charakteristickým znakom plemena je ťažšia, niekedy mierne oblúkonosá hlava. Krk noniusa je silný, dostatočne dlhý. Je to kôň dostatočne hlboký, so suchým fundamentom. Z nedostatkov, ktoré sa u noniusa vyskytujú, sú to tzv. „kohútie prsia“ a slabšie viazanie bedier. V prvej polovici 20. storočia sa v Novom Tekove zaradením francúzskeho žrebca Sans Gene po Daf z Kapirate (dovezený do NT v r. 1922) farby hnedý beluš začala v chove noniusov na Slovensku vyskytovať i farba hnedý, poprípade červený beluš. Je to osobitosť slovenského chovu noniusa. Ako jeden z najťažších polokrvných plemien koní má nonius pokojný temperament, dobrý charakter, ochotu a vytrvalosť v záprahu. Chovnou oblasťou noniusa na Slovensku bola oblasť podunajskej nížiny, na východnom Slovensku oblasť Prešova, Vranova nad Topľou, Trebišova a Sečoviec.

Hlavné vlastnosti plemena a ich požadovaná úroveň je určená v chovnom ciele. Úlohou je zabezpečiť cieľavedomé a nepretržité zdokonaľovanie genetickej úrovne celej populácie v žiadanom smere v záujme zvyšovania výkonnosti a konkurenčnej schopnosti plemena.

Základné kritériá štatútu plemennej knihy

Právnym základom štatútu plemennej knihy (ďalej len PK) je Zákon NR SR č. 194/98 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat, a o zmene a doplnení Zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2015/262, ktorým sa v zmysle smerníc Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES stanovujú pravidlá týkajúce sa metód identifikácie zvierat čelade koňovitých (nariadenie o pasoch pre kone), Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti

plemenitby zvierat (nariadenie o plemenitbe zvierat), STN 46 6310 „Plemenné kone“ z roku 1997, Šľachtiteľský program plemena nonius, aktuálny finančný poriadok a Stanovy Zväzu chovateľov koní na Slovensku, družstvo (ďalej len ZCHKS). Šľachtiteľský program je dokument vypracovaný Radou PK plemena nonius a schválený Predstavenstvom ZCHKS. ZCHKS je uznaná chovateľská organizácia (ďalej len UCHO), ktorá vedie PK plemena nonius na území Slovenskej republiky.

Šľachtiteľský program ZCHKS pre Plemennú knihu plemena nonius je súbor šľachtiteľských opatrení a metód šľachtenia, ktoré vychádzajú z chovného cieľa. Pri stanovení chovného cieľa sa prihliada na hodnotenie plemenného typu, stavby tela, výsledkov kontroly úžitkovosti a kontroly dedičnosti. Šľachtiteľský program je spracovaný v súlade s medzinárodnými pravidlami (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012).

Šľachtiteľský program stanoví:

- chovný cieľ plemena nonius,
- selekčný program,
- metódy kontroly úžitkovosti a dedičnosti,
- posudzovanie vlastností a znakov prostredníctvom lineárneho hodnotenia,
- vedenie evidencie o výkonnosti populácie noniusa.

Výsledky šľachtenia sú pravidelne zverejňované na www stránke ZCHKS.

1 Súčasný stav

Teplokrvné plemeno nonius bolo vyšľachtené v maďarskom žrebčine Mezöhegyes v 19. storočí. Ako materský základ boli použité kobyly rôznych teplokrvných plemien a anglonormanský žrebec Nonius, podľa ktorého vzniknuté plemeno dostalo názov. Vo svojich začiatkoch šľachtenie sledovalo vytvorenie ťažného koňa, neskôr išlo o jeho zošľachtovanie pre jazdecké účely. Je to kôň pomerne mohutný, s menej vydareným typom ťažného jazdeckého koňa, s priemernými chodmi, s dobrými charakterovými vlastnosťami a temperamentom.

Chovná oblasť noniusa zahŕňa podunajské územia bývalej Juhoslávie, Maďarska, Slovenska, Bulharska, Rumunska a Rakúska. Na Slovensku je chov noniusa zahrnutý v génových rezervách.

Početnosť aktívnych plemenných koní v plemennej knihe sa pohybuje na úrovni 8 žrebcov a 110 kobýl. Z uvedeného počtu kobýl je v reprodukcii zapojených len cca 30.

2 Plemenná kniha

Účelom PK plemena nonius je zabezpečovať cieľavedomé a sústavné zdokonaľovanie genetickej úrovne chovanej populácie noniusa v záujme zvyšovania jej výkonnosti a konkurencie schopnosti. PK je dokument vedený formou elektronickej databázy alebo písomnou formou. Plemenná kniha plemena nonius je jednotná a otvorená. Jednotnosť PK vyjadruje skutočnosť, že v rámci SR sa zriaďuje jedna PK pre dané plemeno. Otvorenosť PK znamená, že je prístupná pre všetkých chovateľov aj v budúcnosti, a že do nej môžu byť zapísané za stanovených podmienok žrebce a kobyly, ktoré nepochádzajú z rodičov zapísaných do PK, ale majú známy pôvod a vykazujú typické znaky plemena (imigrácia génov) v súlade s medzinárodnými pravidlami (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012).

2.1 Plemenná kniha plemena nonius zahrňa:

- Register chovateľov (ďalej len RCH)
- Plemenný register (ďalej len PR)
- Pripúšťací register (ďalej len PrR)

2.1.1 V RCH sú evidovaní všetci riadni, pridružení a evidovaní chovatelia.

2.1.2 V PR je evidované samčie aj samičie potomstvo žrebcov a kobýl, ktoré nie je zapísané do PK. Zväz môže odmietnuť registráciu samčieho alebo samičieho potomstva žrebcov, ktoré nie sú zahrnuté do šľachtiteľského programu (ich použitie nie je v súlade so šľachtiteľským programom alebo preukázateľne zhoršuje úroveň svojho potomstva). Odmietnutie zápisu musí byť v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012.

2.1.3 V PrR sú evidované všetky pripustenia kobýl a pripúšťajúce žrebce, vrátane prevedených inseminácií a transferu embryí.

Pre účely vedenia PrR sa vedie nasledovná plemenárska dokumentácia:

- pripúšťací lístok bielej farby potvrdí UCHO a po potvrdení ho dostane majiteľ žrebca;
- pripúšťací lístok červenej farby je archivovaný v UCHO;
- hlásenka modrej farby o narodení žriebäťa patrí majiteľovi kobyly a zároveň je hlásenkou o narodení žriebäťa, pri úhyne žriebäťa sa archivuje v UCHO;
- hlásenka zelenej farby o narodení žriebäťa je archivovaná v UCHO. Vyplnená zelená hlásenka slúži ako podklad pre vydanie identifikačného dokladu koňa.

2.2 Plemenná kniha sa člení na:

- Plemennú knihu žrebcov
- Plemennú knihu kobýl
- Plemennú knihu žriebät a valachov

2.2.1 Plemenná kniha žrebcov

PK žrebcov nie je členená do oddielov. Do PK žrebcov sa zapisujú žrebce po splnení špecificky daných podmienok stanovených v zákonných normách a v smerniciach Rady PK plemena nonius, po splnení ustanovení Šľachtiteľského programu plemena nonius a tohto štatútu, prihlásením žrebca do PK a predložením Potvrdenia o pôvode koňa, identifikačného dokladu koňa.

Po 4 rokoch sa pôsobenie plemenného žrebca prehodnotí na základe potomstva.

Podmienkou udelenia výberu pred zápisom 3-ročných žrebcov do PK je absolvovanie výkonnostných skúšok. Pri starších žrebcoch o zaradení do testu rozhoduje rada PK a prihliada sa na potrebu zastúpenia línií v chove. Pri žrebcoch s vlastnou výkonnosťou sa zaradenie do chovu riadi smernicou pre zaradovanie žrebcov s vlastnou výkonnosťou, ktorá je súčasťou šľachtiteľského programu.

2.2.2 Plemenná kniha kobýl

Do PK kobýl sa zapisujú všetky kobyly príslušného plemena po splnení špecificky daných podmienok stanovených v zákonných normách a v smerniciach Rady PK plemena nonius, ktorých majitelia ich prihlásili do plemennej knihy, s výnimkou tých, ktoré jednotliví majitelia vylúčia.

PK kobýl je členená do troch oddielov:

2.2.2.1 Hlavná plemenná kniha (HPK) – Sekcia A

Kobyly musia pred zaradením do HPK absolvovať zvod kobýl. V odôvodnených prípadoch sa

zvod môže konať u majiteľa kobyly. Hodnotenie kobýl na zvode sa vykonáva na základe lineárneho hodnotenia kobýl, pričom otec a otec matky kobyly v priamej materskej línii musí byť najmenej do 4. generácie predkov príslušníkom vlastnej chovnej populácie plemena pri splnení čl. 3.

Výsledné hodnotenie typu, exteriéru a posudzovaných úžitkových znakov musí dosiahnuť najmenej 7,1 bodu. Minimálna palicová výška na kohútiku musí byť 159 cm.

Hlavná plemenná kniha musí obsahovať:

- a/ životné číslo koňa UELN
- b/ trvalé označenie výpalom
- c/ základné číslo a meno v plemennej knihe
- d/ dátum narodenia (deň, mesiac a rok)
- e/ plemeno a pohlavie
- f/ základnú farbu a podrobný popis odznakov, vírov a výpalov, základné telesné rozmery
- g/ výslednú klasifikáciu pri zápise do plemennej knihy
- h/ životné alebo základné číslo a meno otca a matky
- ch/ meno a adresu chovateľa
- i/ meno a adresu majiteľa / žiadateľa
- j/ dátum zápisu do plemennej knihy
- k/ dátum a dôvod vyradenia z plemennej knihy
- l/ pri koňoch narodených z inseminácie alebo z embryotransferu overenie pôvodu DNA testom
- m/ následné výsledky v chove, príp. výsledky výkonnostných skúšok

2.2.2.2 **Plemenná kniha (PK) – Sekcia B**

Otec a otec matky kobyly v priamej materskej línii musí byť najmenej do 4. generácie predkov príslušníkom vlastnej chovnej populácie plemena a splniť čl. 3.

Výsledné hodnotenie typu, exteriéru a posudzovaných úžitkových znakov musí dosiahnuť najmenej 6,1 bodu.

Plemenná kniha musí obsahovať:

- a/ životné číslo koňa UELN
- b/ trvalé označenie výpalom
- c/ základné číslo a meno v plemennej knihe
- d/ dátum narodenia (deň, mesiac a rok)
- e/ plemeno a pohlavie
- f/ základnú farbu a podrobný popis odznakov, vírov a výpalov, základné telesné rozmery
- g/ výslednú klasifikáciu pri zápise do plemennej knihy
- h/ životné alebo základné číslo a meno otca a matky
- ch/ meno a adresu chovateľa
- i/ meno a adresu majiteľa / žiadateľa
- j/ dátum zápisu do plemennej knihy
- k/ dátum a dôvod vyradenia z plemennej knihy
- l/ pri koňoch narodených z inseminácie alebo z embryotransferu overenie pôvodu DNA testom
- m/ následné výsledky v chove, príp. výsledky výkonnostných skúšok

2.2.2.3 **Pomocná plemenná kniha (1. PPK) – Sekcia C**

Otec a otec matky kobyly v priamej materskej línii musí byť najmenej do 3. generácie predkov príslušníkom vlastnej chovnej populácie plemena a splniť čl. 3.

Výsledky hodnotenia typu, exteriéru a posudzovaných úžitkových znakov musia dosiahnuť najmenej 5,1 bodu.

Pomocná plemenná kniha (1. PPK) musí obsahovať:

- a/ životné číslo koňa UELN
- b/ trvalé označenie výpalom
- c/ základné číslo a meno v plemennej knihe
- d/ dátum narodenia (deň, mesiac a rok)
- e/ plemeno a pohlavie
- f/ základnú farbu a podrobný popis odznakov, vírov a výpalov, základné telesné rozmery
- g/ výslednú klasifikáciu pri zápise do plemennej knihy
- h/ životné alebo základné číslo a meno otca a matky
- ch/ meno a adresu chovateľa
- i/ meno a adresu majiteľa /žiadateľa
- j/ dátum zápisu do plemennej knihy
- k/ dátum a dôvod vyradenia z plemennej knihy
- l/ pri koňoch narodených z inseminácie alebo z embryotransferu overenie pôvodu DNA testom
- m/ následné výsledky v chove, príp. výsledky výkonnostných skúšok

2.2.3 Plemenná kniha žriebät a valachov

Tento oddiel PK sa vedie pre jedince, ktoré nedosiahli vek nutný pre zápis do jednotlivých oddielov PK alebo boli vykastrované, a ich výsledky slúžia pri hodnotení ich predkov alebo súrodencov.

2.3 Dodatočné zmeny zápisu

Pokiaľ sa pri zápise kobyly vychádza z chybných predpokladov čo sa týka jej pôvodu, môže sa uskutočniť zmena zápisu.

2.4 Vyššie zaradenie kobyly

Kobyly, ktoré sú zapísané do jedného z oddielov plemennej knihy, môžu byť na základe zdôvodnenej žiadosti v stanovenom termíne znovu predvedené pred komisiu, a na základe posúdenia môže byť zaradenie kobyly opravené.

2.5 Štátna plemenná kniha (ŠPK)

Do ŠPK môže byť zapísaná iba kobyly, ktorá spĺňa podmienky pre daný oddiel PK (akceleračný program).

2.6 Odhlásenie kobýl

Odhlásenie kobýl z dôvodu predaja, resp. zápisu do inej plemennej knihy musí majiteľ nahlásiť písomne, a to najneskôr 6 týždňov pred koncom roka. Vyškrtnutie v dôsledku smrti alebo nutného porazenia sa musí zväzu ohlásiť v zmysle vykonávacej Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej len MPRV SR) 16/2012 o identifikácii a registrácii koňovitých zvierat.

2.7 Znovu zapísanie kobýl

Odhlásená kobyly môže byť kedykoľvek znovu zapísaná na základe písomnej žiadosti majiteľa pri zachovaní jej predchádzajúceho štatútu zapísania. Znovu zapísanie je spolplatnené v zmysle aktuálneho cenového výmeru.

3 Použitie iných plemien

Vzhľadom k tomu, že ide o plemeno smerujúce svojim pôvodom k zakladateľom, je nevyhnutné dodržiavať čistokrvnú plemenitbu. Na zlepšenie úžitkových vlastností sa môžu použiť plemená, ktoré aj v minulosti pôsobili pri utváraní tohto plemena. Použitie jedincov iných chovných populácií sa riadi šľachtiteľským programom, a to ako u žrebcov, tak u kobýl, musí však byť v zvláštnych prípadoch potvrdené Radou PK plemena nonius.

4 Metódy selekcie (výberu)

- a) Zlepšovanie genofondu a exteriéru chovných koní sa zabezpečuje systematickým výberom (selekciou).
- b) Kone môžu byť zapísané do PK vtedy, keď budú zhodnotenú nasledujúce kritériá.

4.1 Pôvod

Pri jeho posudzovaní sa uprednostňujú jedince s rodičmi a ďalšími predkami zapísanými do plemenných kníh. Pôvod musí byť po stránke krvných kombinácií čo najhomogénnejší.

4.2 Posudzovanie zovňajška (exteriéru)

Pri posudzovaní zovňajška sa predovšetkým hodnotí plemenný typ, pohlavný výraz, telesná stavba, korektnosť a pravidelnosť chodov, ich kmihuplnosť, priestrannosť a ďalej celkový dojem koňa. Minimálna palicová výška na kohútiku pri zápise do hlavnej a pomocnej plemennej knihy je súčasťou šľachtiteľského programu. Podmienky zápisu stanovuje Rada PK plemena nonius.

4.3 Posudzovanie výkonnosti

Posudzovanie sa vykonáva pri skúškach výkonnosti žrebcov a kobýl a pri zápise do plemenných kníh. Posudzuje sa predovšetkým charakter, temperament, pohotová pripravenosť k výkonu, jazditeľnosť, ovládateľnosť v záprahu, mechanika pohybu, vlastná výkonnosť, zdravie a konštitučná tvrdosť.

4.4 Pri posudzovaní vlastností sa používa bodové hodnotenie škály 1 – 10 (STN 46 6310 „Plemenné kone“ z roku 1997).

4.5 Ako ďalšie selekčné kritériá sa používajú:

- hodnotenie plodnosti žrebcov, % žrebnosti a natality v minulých pripúšťacích obdobiach;
- kontrola dedičnosti úžitkových vlastností pomocou hodnotenia potomstva hlavne pri triedení žriebät a na prehliadkach;
- hodnotenie dlhovekosti v reprodukčnom procese kobýl:
 - ~ dobre plodné (3 žriebätá v 5 chovných rokoch),
 - ~ veľmi plodné (6 žriebät v 8 chovných rokoch alebo celkom 10 narodených žriebät);

5 Posudzovanie sledovaných znakov

Pri žrebcoch a kobylách sa hodnotia znaky formou lineárneho hodnotenia, ktoré je súčasťou šľachtiteľského programu. Účelom hodnotenia je snaha vylúčiť z plemenitby jedince s exteriérovými nedostatkami, ako aj s nedostatočne prezentovanými ukazovateľmi

výkonnosti. Pri plemenných koňoch sa požaduje výborný zdravotný stav bez geneticky dedičných chýb a chorôb, s dobrou plodnosťou.

6 Akceleračný program

Z dôvodu málo početnosti plemena v súčasnosti nie je pre populáciu plemena nonius vytvorený akceleračný program. Úlohou ZCHKS pri súčasných stavoch plemenných zvierat je pokúsiť sa zachrániť populáciu plemena nonius v podmienkach chovu koní na Slovensku.

7 Zmena údajov o majiteľovi, držiteľovi a o koňovitom zvierati

Všetky zmeny údajov v súvislosti s chovom koňa (t.j. zmena bydliska majiteľa / držiteľa a pod., ďalej úhyn koňa, predaj, zmena farby a odznaku, výsledky výkonnostných skúšok, atď.) musí aktuálny majiteľ (držiteľ) koňa nahlásiť – zaslať na predpísanom tlačive na úrad plemennej knihy. Termíny jednotlivých zmien stanovuje vykonávacia Vyhláška MPRV SR 16/2012 o identifikácii a registrácii koňovitých zvierat.

8 Vedenie plemennej knihy

8.1 V rámci SR je zriadená jedna PK pre plemeno nonius. Vedením PK je na základe oprávnenia vydaného MPRV SR poverený Zväz chovateľov koní na Slovensku, družstvo.

8.2 ZCHKS môže na zmluvnom základe poveriť výkonom a zabezpečením jednotlivých činností spojených s vedením PK inú vybranú organizáciu.

8.3 PK plemena nonius je vedená formou počítačovej databázy v rozsahu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012. Údaje z PK sú zverejňované on-line na www stránke ZCHKS, ktorá je priebežne aktualizovaná jedenkrát za mesiac.

8.4 Správu, údržbu a novelizáciu softwaru PK zaisťuje ZCHKS priamo alebo prostredníctvom inej poverenej organizácie. Zmeny softwaru je možné robiť iba so súhlasom ZCHKS.

9 Rada plemennej knihy

Pre riadenie PK stanoví zväz radu plemennej knihy. Členov rady PK navrhuje a po schválení Predsedníctvom ZCHKS menuje predseda ZCHKS na dobu 3 rokov.

9.1 Rada PK je minimálne päťčlenná. K zasadaniu rady PK je prizývaný aj výkonný riaditeľ ZCHKS, ktorý zabezpečuje prípravu podkladov k rokovaniu a k realizácii prijatých opatrení.

9.2 Rada PK stanovuje metodické a organizačné postupy a zásady vedenia a riadenia PK, kontroluje ich plnenie. Rada PK má právo zo závažných dôvodov navrhnúť predstavenstvu pozastavenie, odmietnutie alebo zrušenie členstva v PK. K týmto dôvodom patrí napr. výrazné zhoršenie úrovne a zdravotného stavu chovu, hrubé nedostatky v evidencii, porušovanie štatútu PK a pod. Z rovnakých dôvodov je možné odmietnuť i zápis jednotlivých zvierat, hlavne žrebcov do PK.

10 Chovateľské (hodnotiteľské) komisie

Posudzovanie exteriéru a úžitkových vlastností žrebcov a kobýl vrátane ich potomstva sa uskutočňuje v súlade so stanoveným šľachtiteľským programom členmi chovateľskej (hodnotiacej) komisie z radov odborníkov spĺňajúcich podmienky odbornej spôsobilosti pre hodnotenie koní v zmysle Zákona NR SR č. 194/98 Z. z., Vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2015/262 a Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012. Výsledok rokovaní komisie je dosiahnutý väčšinou hlasov. Pri rovnakom počte hlasov rozhoduje hlas predsedu komisie. Členom komisie môže byť i zahraničný hodnotiteľ.

10.1 Chovateľská komisia pre hodnotenie kobýl a potomstva

Komisia je trojčlenná, pozostáva z 1 člena Rady PK plemena nonius a z 2 hodnotiteľov koní plemena nonius.

10.2 Chovateľská komisia pre hodnotenie žrebcov

11.2.1 Pre hodnotenie skúšok výkonnosti po staničnom teste

Komisia je minimálne 5-členná, pozostáva z predsedu výberovej komisie alebo ním menovaného zástupcu (člena výberovej komisie), 1 člena Rady PK plemena nonius, 2 hodnotiteľov noniusa a 1 zástupcu RVPS.

11.2.2 Pre ostatné hodnotenia žrebcov

Komisia je minimálne 3-členná, zložená z predsedu výberovej komisie alebo ním menovaného zástupcu (člena výberovej komisie), 1 zástupcu Rady PK plemena nonius a jedného hodnotiteľa koní plemena nonius.

11.2.3 Ak je členom komisie chovateľ alebo majiteľ hodnoteného žrebca, nebude sa prihliadať na jeho hodnotenie.

11 Vystavovanie a vydávanie identifikačných dokladov a potvrdení o pôvode koní

Identifikačné doklady a potvrdenia o pôvode koní vystavuje a vydáva ZCHKS na základe rozhodnutia MPRV SR. Postup pri vydávaní identifikačného dokumentu sa riadi Nariadením Komisie (EÚ) 2015/262 a Vyhláškou MPRV SR 16/2012 o identifikácii a registrácii koňovitých zvierat.

11.1 **Identifikačný doklad (pas) koňa** vydáva ZCHKS na základe rozhodnutia MPRV SR. Pri vystavovaní identifikačného dokladu sa postupuje v zmysle Nariadenia Komisie (EÚ) 2015/262 a Vyhlášky MPRV SR 16/2012.

11.2 **Potvrdenie o pôvode (POP) koňa** vydáva ZCHKS na všetky mladé a dospelé plemenné kone spĺňajúce podmienky Nariadenia Komisie (EÚ) 2015/262. Potvrdenie o pôvode koňa sa vystavuje po zaregistrovaní a označení žriebäťa, a po zaslaní potvrdeného pripúšťacieho lístka na ZCHKS. Pri starších koňoch musí žiadateľ predložiť žiadosť o vystavenie POP s originálom riadne vyplneného pripúšťacieho lístka alebo relevantného dokladu o nadobudnutí koňa, a s grafickým popisom koňa. Potvrdenie má platnosť oficiálneho dokladu o pôvode a je možné využiť ho pri predaji, výstavách, zvodoch, likvidácii poisťných udalostí a pod. Zároveň slúži ako potvrdenie vlastníctva koňovitého zvieratá.

11.3 **Overovanie pôvodu.** Pri overovaní zistených pôvodov môže žiadať organizácia určená k vedeniu PK overenie pôvodu podľa DNA.

12 Označovanie a identifikácia koní

12.1 Všetky kone plemena nonius sa označujú výpalom (na žiadosť majiteľa môže byť táto identifikácia doplnená čipom).

12.2 *Systém označovania závisí od špecifikácie chovu:*

12.2.1 *Šľachtiteľské (chránené) chovy* vypaľujú žriebäť pred odstavom kmeňovým označením otca a rodovým znakom matky v ľavom sedle, poradovým číslom žriebäť a po otcovi v pravom sedle a vlastníckym symbolom na ľavom stehne.

12.2.2 *V zemskej chove* sa žriebäť vypaľujú pred odstavom kmeňovým označením otca a rodovým znakom matky v ľavom sedle, poradovým číslom žriebäť a po otcovi v pravom sedle a symbolom SK na ľavom stehne. Na pravé stehno žriebäť a môže po schválení Radou PK plemena nonius chovateľ v zemskej chove vypáliť vlastnícky symbol, ktorý však nie je povinnou súčasťou označovania koní.

12.3 Výška vypálených čísel je 3,5 – 4 cm.

12.4 Pri zápise žrebcov a kobýl do PK sa im evidenčne prideluje základné číslo, ktoré sa nevypaľuje (zvieratá sú označené maticnými číslami).

13 Identifikácia a overovanie pôvodu podľa DNA genotypu

13.1 Identifikácia pôvodu pomocou DNA genotypu je bezpodmienečne nutná pred zápisom žrebca do PK. Náklady znáša v tomto prípade žiadateľ o licenciu a zápis žrebca do PK.

13.2 U každého zapísaného koňa, príp. u koňa predvedeného k zápisu a u žriebäť a, ktoré má byť registrované, môže ZCHKS žiadať výsledky overovania pôvodu podľa DNA genotypu. Výsledky DNA genotypu sú uložené vo zväze.

13.3 Pred vystavením Potvrdenia o pôvode koňa sa musí vykonať overenie pôvodu podľa DNA genotypu v týchto prípadoch:

- a) žriebä sa narodilo z inseminácie alebo embryotransferu, náklady znáša chovateľ;
- b) ak existujú pochybnosti o udanom pôvode v prípade, že:
 - kobyla bola v priebehu ruje pripustená dvomi alebo viacerými žrebcami;
 - žriebä nebolo identifikované pod matkou;
 - keď je posledný dátum pripustenia kobyly v rozpore s dátumom ožrebenia kobyly;
 - keď farba potomka nesúhlasí s farbou rodičov, t.j. pokiaľ sú rodičia ryšiaky a žriebä má inú farbu ako ryšavú, alebo je žriebä beluš a ani jeden z rodičov nie je beluš;

V týchto prípadoch znáša náklady chovateľ alebo majiteľ koňa.

14 Pomenovanie koní

V šľachtiteľských (chránených) chovoch a v zemskej chove sa pepinieri a plemenné žrebce pomenúvajú kmeňovým označením otca, ku ktorému sa priraduje rímske číslo označujúce poradie pepiniera v danej línii (kmeň).

Plemenné kobyly (v šľachtiteľskom aj v zemskej chove): pri kobylách zapísaných v PK sa používa systém podľa ktorého im zostáva žriebäcie meno tvorené žriebäcím výpalom. Za výpalom sa môže uviesť športové meno koňa.

15 Členstvo v plemennej knihe

Členstvo v PK plemena nonius poznáme riadne, pridružené a evidované.

15.1 Riadnymi členmi PK plemena nonius sú všetci chovatelia koní plemena nonius, ktorí sa prihlásili do PK.

15.2 Pridruženými členmi PK môžu byť majitelia koní, ktorí spĺňajú nasledujúce podmienky:

- a) podajú písomnú prihlášku k zapísaniu svojich žrebcov a kobýl do PK,
- b) uhradia registračné poplatky,
- c) zaviazu sa k dodržaniu Štatútu PK plemena nonius,
- d) nechajú zapísať kobylu alebo žrebca do PK po schválení štatútu PK.

15.3 Evidovaný člen je majiteľ koňa, ktorý spĺňa podmienky pre vystavenie potvrdenia o pôvode.

15.4 Práva a povinnosti riadnych, pridružených a evidovaných členov PK plemena nonius vyplývajú z tohto štatútu.

16 Medzinárodná spolupráca

16.1 ZCHKS zaisťuje medzinárodnú spoluprácu s chovateľskými zväzmi a organizáciami združujúcimi chovateľov noniusa a fylogeneticky príbuzných plemien koní podobného chovného cieľa hlavne pri riešení a inovácii metodických, organizačných a technických postupov vedenia PK, pri vymedzení a uznaní podkladov pre medzinárodný obchod s plemennými zvieratami.

16.2 ZCHKS ako nositeľ PK je garantom PK plemena nonius voči zahraničiu.

17 Finančné predpisy plemennej knihy

17.1 Vedenie PK je účelovou činnosťou vykonávanou v prospech členov PK a systematického a efektívneho rozvoja plemena. Náklady spojené s vedením PK a zaistením technického a organizačného rozvoja PK sa uhrádzajú z poplatkov za vybrané úkony platených majiteľmi zvierat, z dotácií, prípadne z aktivít ZCHKS, z organizácií poverených výkonom jednotlivých činností, z dedičstva a darov.

17.2 Výšku poplatkov a spôsob hospodárenia určuje Finančný poriadok PK (cenový výmer), ktorý je nedeliteľnou súčasťou Štatútu PK plemena nonius. Finančný poriadok stanoví a aktualizuje ZCHKS. Zásady finančných predpisov a hospodárenia PK podliehajú schváleniu Predstavenstvom ZCHKS.

18 Finančný poriadok

Hospodárenie plemennej knihy sa riadi cenovým výmerom, ktorý je každoročne aktualizovaný a zverejnený na www stránke ZCHKS.

18.1 Účelom cenového výmeru je stanoviť jednotné, platné a kontrolovateľné pravidlá finančnej účasti členov PK na tvorbe zdrojov potrebných pre vedenie PK.

18.2 Predmet finančnej činnosti

Členovia PK sa zúčastňujú na tvorbe zdrojov formou poplatkov za vymedzené úkony spojené s vedením PK v rozsahu cenového výmeru.

18.3 Výšku poplatkov za jednotlivé úkony PK navrhuje a schvaľuje Predstavenstvo ZCHKS. Prijmy podľa sadzobníka sú súčasťou rozpočtu ZCHKS a dávajú sa na vedomie valnému zhromaždeniu. Cenový výmer vydáva alebo predkladá Predstavenstvo ZCHKS na obdobie najmenej 1 roka, a je povinné oboznámiť s ním všetkých členov plemennej knihy.

19 Prechodné ustanovenia

19.1 Zmeny štatútu PK vstupujú do platnosti dňom schválenia MPRV SR.

19.2 Súčasne s nadobudnutím platnosti príslušných ustanovení štatútu sa ruší doterajší štatút plemennej knihy.

19.3 Všetky zmeny v štatúte odsúhlasené Radou PK plemena nonius nadobúdajú účinnosť dňom schválenia Predstavenstvom ZCHKS.

20 Záverečné ustanovenie

Súčasťou Štatútu PK plemena nonius je Šľachtiteľský program plemena nonius, ktorý obsahuje:

- podmienky pre zaradenie žrebcov do 70-dňového testu,
- podmienky pre výkonnostné skúšky plemena nonius,
- smernicu pre zaraďovanie žrebcov s vlastnou výkonnosťou do plemenitby,
- metodiku lineárneho hodnotenia koní plemena nonius.

Vydal:

© **Zväz chovateľov koní na Slovensku - družstvo, 2017**

Moravecká 32
951 93 TOPOLEČIANKY
Slovenská republika

Tel.: 00421 / 37 630 15 59

Fax: 00421 / 37 630 15 59

Web: www.horses.sk

E-mail: zchks@horses.sk

Zostavili: prof. Ing. Marko Halo, PhD., Ing. František Grác

Technická spolupráca: Ing. Lenka Polyaková

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR schválilo toto znenie Štatútu plemennej knihy plemena nonius.

Štatút schválený MPRV SR dňa 10. 2. 2017